

УДК 657.633.5

Талах Тетяна,
кандидат економічних наук, доцент,
Луцький національний технічний університет,
кафедра обліку і аудиту,
м. Луцьк, ORCID ID 0000-0002-1947-8114
e-mail: tetyana.talah@gmail.com

<https://doi.org/10.29038/2786-4618-2024-03-51-57>

ОСОБЛИВОСТІ ВНУТРІШНЬОГО КОНТРОЛЮ РОЗРАХУНКІВ ПІДПРИЄМСТВА В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Вступ. В умовах воєнного стану підприємства стикаються з новими викликами, які впливають на усі сфери їх господарської діяльності, включаючи розрахункові операції. Внутрішній контроль розрахунків стає критично важливим для забезпечення фінансової стабільності та підтримки операційної діяльності. Це потребує дослідження специфіки організації внутрішнього контролю розрахунків підприємства під час воєнного стану, зокрема питання забезпечення безпеки фінансових операцій в умовах нестабільності та ринкової невизначеності.

Мета. Метою дослідження є дослідження особливостей та ефективних механізмів внутрішнього контролю розрахунків на підприємствах, що функціонують в умовах воєнного стану, для забезпечення їх фінансової стійкості та конкурентоспроможності.

Методи. Методологія дослідження включає комплексний підхід, що поєднує загальнонаукові методи: аналіз, синтез, порівняння, а також специфічні фінансово-економічні методи оцінки системи внутрішнього контролю, включаючи методи аналізу ризиків та аудиту фінансових операцій.

Результати. У статті розглянуто основні принципи забезпечення ефективного внутрішнього контролю розрахунків суб'єктів господарювання в умовах воєнного стану. З'ясовано, що збої в роботі банківських систем, перебої в комунікаціях та логістиці значно ускладнюють своєчасне виконання фінансових операцій. Визначено необхідність посилення контролю за платіжною дисципліною як з боку підприємства, так і його контрагентів. Доведено необхідність впровадження додаткових заходів захисту системи розрахунків, включаючи підвищену увагу до перевірки контрагентів і використання цифрових інструментів моніторингу. Досліджено зростання потреби у швидкій адаптації внутрішніх процедур контролю до нових умов, таких як зміни в законодавстві, запроваджені у зв'язку з воєнними діями, або нові вимоги до фінансової звітності, що вимагає залучення кваліфікованого персоналу, здатного оперативно реагувати на нові виклики та ризики.

Висновки. Доведено, що внутрішній контроль розрахунків підприємства в умовах воєнного стану є важливим елементом підтримки стабільної діяльності та фінансової безпеки. Тому для забезпечення його ефективності необхідно постійно оновлювати методи контролю, враховувати нові ризики та виклики, пов'язані з війною, на основі впроваджувати сучасних інструментів моніторингу.

Ключові слова: внутрішній контроль, розрахунки, воєнний стан, фінансові ризики, безпека розрахункових операцій, платіжна дисципліна.

Talakh Tetiana,
Ph.D. in Economics, Associate Professor,
Lutsk National Technical University,
Department of Accounting and Audit,
Lutsk

PECULIARITIES OF INTERNAL CONTROL OF COMPANY CALCULATIONS UNDER MARTIAL LAW CONDITIONS

Introduction. In the conditions of martial law, enterprises face new challenges that affect all areas of their economic activity, including settlement operations. Internal control of settlements becomes critical for ensuring financial stability and supporting operational activities. This requires a study of the specifics of the organization of internal control of the company's calculations during the state of war, in particular the issue of ensuring the security of financial operations in conditions of instability and market uncertainty.

The purpose of the article. The purpose of the study is to investigate the features and effective mechanisms of internal control of payments at enterprises operating under martial law to ensure their financial stability and competitiveness.

Methods. The research methodology includes a comprehensive approach that combines general scientific methods: analysis, synthesis, comparison, as well as specific financial and economic methods of evaluating the internal control system, including methods of risk analysis and auditing of financial operations.

Results. The article examines the main principles of ensuring effective internal control of the calculations of economic entities in the conditions of martial law. It was found that failures in the work of banking systems, interruptions in communications and logistics significantly complicate the timely execution of financial transactions. The need to strengthen control over payment discipline on the part of both the enterprise and its counterparties has been identified. The necessity of implementing additional measures to protect the payment system, including increased attention to the verification of counterparties and the use of digital monitoring tools, has been proven. The growing need for rapid adaptation of internal control procedures to new conditions, such as changes in legislation introduced in connection with military operations, or new requirements for financial reporting, which requires the involvement of qualified personnel capable of promptly responding to new challenges and risks, has been studied.

Conclusions. It has been proven that the internal control of the company's calculations in the conditions of martial law is an important element of maintaining stable operations and financial security. Therefore, to ensure its effectiveness, it is necessary to constantly update control methods, take into account new risks and challenges associated with war, and implement modern monitoring tools on the basis.

Keywords: internal control, calculations, martial law, financial risks, security of settlement operations, payment discipline.

Постановка проблеми. Проблема внутрішнього контролю розрахунків підприємства в умовах воєнного стану обумовлюється порушенням в роботі банківських систем, перебоями в постачанні та функціонуванні комунікаційних мереж, у зв'язку з чим зростають ризики економічної ізоляції та загальна нестабільність. Наслідком цього є необхідність посилення контролю за фінансовими операціями підприємства, оскільки його відсутність може спричинити серйозні наслідки, включаючи втрату коштів, порушення фінансової дисципліни і зниження загальної ефективності діяльності підприємства. В умовах війни суб'єкти господарювання стикаються з особливими ризиками, які раніше не мали такого значного впливу. Серед основних проблем можна відзначити порушення функціонування фінансових установ через перебої в роботі банківських сервісів, ризик зупинки розрахункових операцій через відсутність доступу до інфраструктури, необхідної для обробки платежів, та затримки в процесах узгодження транзакцій. Крім того, зовнішні економічні обмеження можуть негативно вплинути на здатність підприємств проводити міжнародні розрахунки, що створює додаткове навантаження на внутрішню систему контролю.

В таких умовах питання дотримання платіжної дисципліни набуває особливого значення, адже підприємства часто працюють у складних умовах із обмеженими ресурсами, що призводить до затримок або неможливості вчасно виконувати свої фінансові зобов'язання. Усе це вимагає від керівництва підприємств розробляти нові підходи до управління фінансовими потоками та контролю за ними з метою запобігання фінансовим втратам. Відповідно, внутрішній контроль розрахунків потребує постійного удосконалення і адаптації до нових умов, що виникають у ході воєнних дій. Також серед важливих аспектів проблеми варто відзначити питання забезпечення безпеки фінансових операцій. Оскільки доступ до звичних каналів зв'язку може бути ускладненим або навіть відсутнім, підприємства повинні розробляти нові способи контролю та комунікації для запобігання порушенням в системі обліку розрахунків. При цьому недосконала система контролю може призвести до значних фінансових втрат, тому необхідно впроваджувати нові технології, що дозволяють здійснювати моніторинг операцій в режимі реального часу.

Таким чином, зростає актуальність дослідження проблема адаптації підприємств до швидких змін, що відбуваються в умовах воєнного стану, зокрема, у сфері фінансових розрахунків для ефективного впровадження нових методів контролю і забезпечення безпеки фінансових операцій в складних умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика внутрішнього контролю розрахунків підприємства в умовах воєнного стану базується на дослідженнях як у галузі фінансового менеджменту, так і управління ризиками. Зокрема, науковці приділяють особливу увагу питанням

внутрішнього контролю, адаптації підприємств до нестабільних умов та забезпечення їх фінансової стійкості в умовах кризових ситуацій.

Традиційно внутрішній контроль розрахунків розглядається як одна з основних складових фінансової безпеки підприємства. Так, в дослідженні М. Патути наголошується на важливості чіткого регламентування розрахункових операцій для запобігання фінансовим втратам і забезпечення стабільності грошових потоків. Водночас акцентується увага на тому, що ефективність внутрішнього контролю безпосередньо залежить від якості управлінських рішень та готовності підприємства впроваджувати інноваційні технології для моніторингу та аудиту фінансових процесів [4].

На думку Н. М. Чиж, контроль за розрахунками підприємства має особливе значення в умовах економічної нестабільності, коли фінансові ризики значно зростають. Автор пропонує використовувати комплексний підхід до внутрішнього контролю, що включає не лише стандартні аудиторські процедури, але й аналіз зовнішніх факторів, що можуть впливати на роботу підприємства. Дані дослідження демонструють, що в умовах кризи підприємства повинні бути особливо уважними до управління дебіторською та кредиторською заборгованістю, щоб мінімізувати ризики неплатежів [8].

Крім того, у працях Ю. О. Чалюк стверджується, що внутрішній контроль у воєнний час відрізняється від звичайних умов через додаткові фактори ризику. При цьому розкривається специфіку управління фінансами в умовах обмеженого доступу до банківських установ та можливих перебоїв у роботі електронних платіжних систем. В дослідженнях наголошується на важливості підтримки резервних механізмів для забезпечення стабільності розрахунків навіть за умов відсутності доступу до основних каналів фінансових транзакцій. Це дозволяє підприємствам мінімізувати фінансові втрати та забезпечити безперервність операцій [5, 6, 7].

Необхідно також відзначити дослідження Т. О. Шматковської зосереджені на необхідності оперативного моніторингу розрахунків в контексті стратегічного управлінського обліку. Підкреслюється, що у воєнний період значно зростає необхідність у швидкій адаптації систем контролю. Авторка звертає увагу на важливість впровадження систем аналізу даних та інструментів прогнозування, що дозволяють своєчасно ідентифікувати потенційні проблеми та знижувати рівень невизначеності у фінансових розрахунках [9, 10].

У роботах М. І. Дзямулича розкриваються питання ефективності впровадження цифрових технологій для внутрішнього контролю фінансових операцій. Стверджується, що цифровізація є ключовим фактором підвищення надійності контролю, оскільки дозволяє підприємствам здійснювати моніторинг у реальному часі та своєчасно виявляти потенційні ризики. При цьому зазначається, що впровадження сучасних ІТ-рішень може значно скоротити час на обробку платежів та покращити взаємодію з контрагентами в умовах обмежених ресурсів [1, 2, 3].

Таким чином, існуючі наукові напрацювання свідчать про те, що внутрішній контроль розрахунків у період воєнного стану є багатоаспектною проблемою, яка вимагає від підприємств гнучкості та інноваційних підходів. Втім, специфіка контролю в умовах воєнних дій залишається недостатньо вивченою, що потребує подальшого аналізу і досліджень.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Метою статті є дослідження особливостей та ефективних механізмів внутрішнього контролю розрахунків на підприємствах, що функціонують в умовах воєнного стану, для забезпечення їх фінансової стійкості та конкурентоспроможності.

Виклад основного матеріалу. Як відомо, основні принципи забезпечення ефективного внутрішнього контролю розрахунків суб'єктів господарювання в умовах воєнного стану полягають у гнучкості, своєчасності та посиленій безпеці. Підприємства мають оперативно адаптувати процедури контролю до нестабільної ситуації, впроваджуючи резервні системи для забезпечення безперервності розрахунків. При цьому своєчасний моніторинг фінансових операцій дозволяє ідентифікувати ризики на ранніх етапах їх реалізації, що дає змогу застосування превентивних заходів. Особлива увага в даному аспекті приділяється мінімізації залежності фінансових ресурсів від традиційних банківських каналів, шляхом використання цифрових технологій для контролю та обробки платежів. За таких умов надійність та захищеність даних мають бути підсилені для запобігання втратам та

ризикам переривання операцій. Необхідно зазначити, що ключовими для гарантій безпеки розрахунків є також заходи щодо контролю платіжної дисципліни контрагентів та постійне оновлення розрахункових процедур відповідно до нових ризиків, пов'язаних з війною.

Потрібно зазначити, що об'єктивна необхідність посилення контролю за платіжною дисципліною як з боку підприємства, так і його контрагентів в умовах війни обумовлюється кількома ключовими факторами. Зокрема, військові дії створюють високий рівень економічної нестабільності, що призводить до ризику порушення фінансових зобов'язань з боку як підприємства, так і його контрагентів. Через можливі збої в роботі банківських систем, наслідком чого є обмеження доступу до фінансових ресурсів і порушення ланцюгів постачання багато підприємств можуть зіткнутися з труднощами у виконанні поточних розрахунків. Важливого значення при цьому набуває типологія контролю та антикризового управління розрахунками, що забезпечують дотримання ритмічності розрахунків на усіх етапах операційної діяльності підприємства (рис. 1).

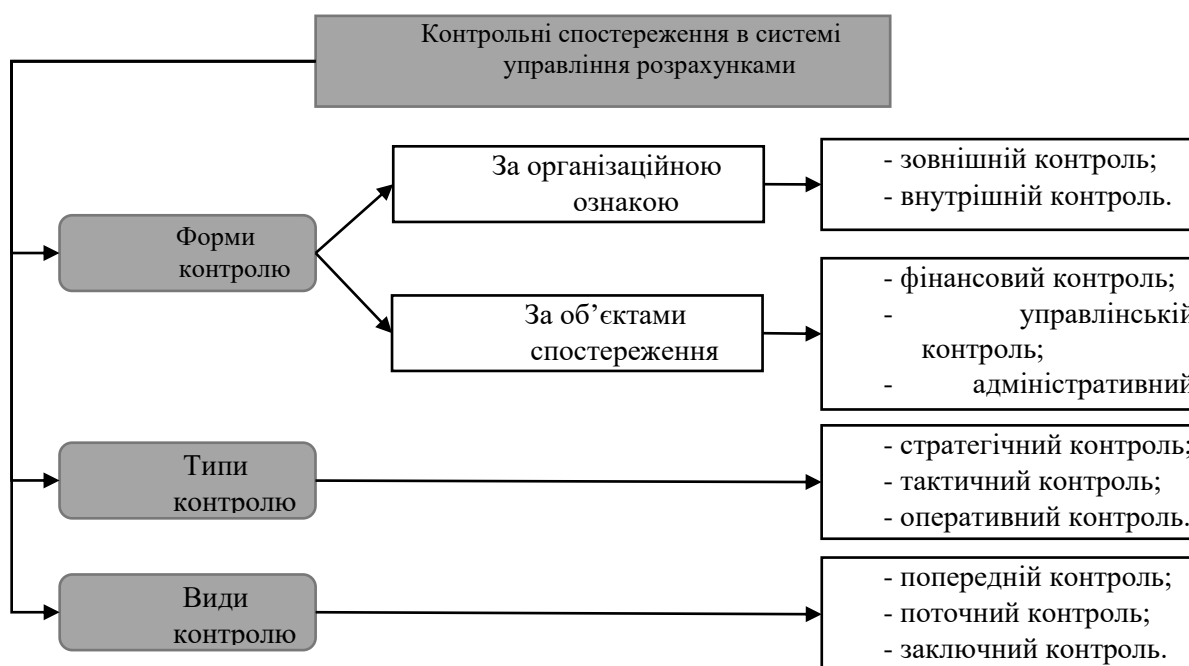

Рис. 1. Типологія контрольних спостережень в системі управління розрахунками

Джерело: [8]

Разом з тим, в умовах війни значно зростає невизначеність щодо фінансової стабільності контрагентів. Затримки або невиконання зобов'язань можуть серйозно підірвати фінансову стійкість підприємства, спричинити проблеми з ліквідністю та призвести до його функціональної неспроможності виконувати власні платежі. Це вимагає ретельного контролю та оцінки платоспроможності партнерів за усіма комерційними договорами. Крім того, оперативність та надійність платіжної дисципліни набувають критичного значення для збереження довгострокових ділових відносин та належної підтримки ефективного функціонування підприємства в умовах нестабільності.

Загалом в умовах воєнного стану забезпечення стабільності та безпеки системи розрахунків є критично важливим завданням для підприємств, оскільки фінансова стійкість залежить від безперервного функціонування всіх складових системи контролю. Нестабільність банківських інституцій, порушення комунікацій, ризику втрати доступу до інфраструктури тощо вимагають впровадження комплексних заходів для захисту системи розрахунків. При цьому необхідно не лише посилити контроль за фінансовими операціями, але й розробити стратегії, що дозволять знизити ризики порушення платіжних процесів у випадку екстремальних ситуацій. Такі дії повинні бути орієнтовані на забезпечення безпеки даних, швидкості та безперервності проведення операцій, а

також підвищення стійкості суб'єкта господарювання до зовнішніх загроз. Відповідно, за таких умов підприємства повинні впроваджувати надійні системи резервного копіювання даних. У випадку збоїв у роботі основної інфраструктури, резервні копії дозволяють швидко відновити доступ до необхідної інформації та забезпечити безперервність процесу розрахунків. Це особливо важливо в умовах ризиків втрати даних через технічні проблеми або кібератаки. При цьому резервні системи мають бути налаштовані так, щоб інформація автоматично копіювалася на кілька незалежних платформ, які зберігаються в безпечних місцях з мінімальними ризиками фізичного пошкодження.

Крім того, посилення безпеки комунікацій між підприємством та фінансовими установами є необхідним елементом захисту системи розрахунків. Адже використання зашифрованих каналів передачі даних значно знижує ризики перехоплення інформації. Тому підприємства повинні забезпечити надійний захист доступу до фінансових систем, запровадивши багатофакторну автентифікацію та контроль доступу до критично важливих елементів системи, що дозволить знизити ймовірність несанкціонованого доступу до фінансових операцій та даних. Тому суб'єкти господарювання в умовах нестабільності, зумовленої деструктивним впливом війни, повинні впроваджувати нові інформаційні технології, які забезпечать автоматизований моніторинг фінансових операцій у режимі реального часу. Такі технології дозволять відстежувати підозрілі транзакції та вчасно реагувати на можливі загрози, що виникають через порушення платіжної дисципліни або спроби втручання у систему розрахунків. Прикладом таких технологій можна визначити штучний інтелект і машинне навчання, котрі можуть бути використані для аналізу великих масивів даних та виявлення аномалій у поведінці користувачів або операційних систем. На основі цього формуються можливості оперативної ідентифікації проблемних зон та впровадження заходів для їх вирішення, що значно зменшить ризики в системі розрахунків.

Важливо також відзначити необхідність розробки альтернативних сценаріїв проведення розрахунків у випадку перебоїв з доступом до традиційних банківських систем. Для цього підприємства можуть диференціювати угоди на користь кількох фінансових установ, що дозволить забезпечити надійність і гнучкість у проведенні платежів. Тобто у випадку, якщо одна з банківських установ не зможе виконати свої функції, альтернативна структура буде готова швидко перехопити цей процес. Такий підхід дозволить суб'єкту господарювання уникнути затримок у виконанні фінансових зобов'язань та підтримати стабільність грошових потоків підприємства навіть у критичних умовах. Відповідно, підприємства повинні регулярно проводити аудит своїх систем розрахунків, зокрема в умовах підвищених ризиків, пов'язаних з війною. Такий аудит дозволяє виявити слабкі місця у системі захисту та вжити належних заходів для їх усунення. В практичному аспекті це може включати тестування безпеки системи розрахунків, оцінку вразливостей програмного забезпечення, а також перевірку дотримання процедур безпеки з боку співробітників.

Важливою частиною захисту системи розрахунків є запровадження політики управління ризиками, яка буде враховувати нові виклики, що постають перед підприємствами в умовах війни. Така політика повинна включати оцінку ймовірних загроз та розробку відповідних стратегій для їх подолання. При цьому підприємства повинні постійно моніторити зовнішнє середовище, аналізувати ситуацію та відповідним чином коригувати свої дії для підтримки стабільності фінансових операцій. Тому доцільно впроваджувати регулярне навчання для керівного складу та персоналу, відповідального за управління фінансами, щодо нових ризиків і методів їх подолання.

При цьому необхідно зазначити, що формування окремої спеціалізованої системи внутрішнього контролю розрахунків на підприємствах в умовах війни є надзвичайно важливою у зв'язку із зростанням ризикованості розрахункових операцій, що функціонально пов'язано з нестабільністю фінансової системи, перебоями в роботі банків та комунікацій, а також загальним зростанням економічної невизначеності. При цьому саме ефективна система контролю дозволяє суб'єкту господарювання своєчасно ідентифікувати потенційні проблеми, знижує ризики втрат та гарантує належне виконання фінансових зобов'язань і збереження платіжної дисципліни. При цьому оскільки в умовах війни підприємства стикаються із зростанням додаткових ризиків та загроз, таких як непередбачувані затримки платежів чи неможливість виконати розрахунки у зв'язку з обмеженим доступом до інфраструктури. Відповідно, наявність ефективної системи внутрішнього контролю розрахунків і дозволяє оперативно адаптуватися до змін та підтримувати належний рівень фінансової

стійкості, що є ключовим аспектом збереження ефективної діяльності суб'єкта господарювання у кризовий період. Загалом це дозволяє сформулювати підходи щодо формування системи внутрішнього контролю розрахунків на підприємстві в умовах війни (табл. 1).

Окремо варто звернути увагу на забезпечення оперативності та ефективності взаємодії з контрагентами, яка повинна бути ретельно контрольована для мінімізації ризиків порушення платіжної дисципліни. В умовах війни значно зростає ймовірність того, що контрагенти можуть не виконувати свої зобов'язання, що створює загрозу для фінансової стійкості підприємства. Тому для зниження цих ризиків суб'єктам господарювання необхідно розробляти спеціальні механізми оцінки надійності партнерів та, за можливості, впроваджувати страхові механізми для захисту від неплатежів. Контракти з контрагентами при цьому повинні передбачати заходи, які дозволяють швидко реагувати на зміни фінансового стану партнерів та вживати необхідних дій у разі виникнення ризиків.

Таблиця 1

Варіанти побудови системи внутрішнього контролю розрахунків на підприємствах в умовах війни

Заходи контролю	Суть контрольних заходів	Сфера застосування
Реалізація контрольних дій на основі посадових інструкцій	Забезпечення для управлінського персоналу обов'язків щодо функціонального контролю розрахунків	Малі підприємства
Запровадження посади внутрішнього контролера підприємства	Формування можливості здійснювати вчасні перевірки відповідних об'єктів контролю	Середні підприємства
Формування спеціалізованого підрозділу внутрішнього контролю підприємства	Створення відокремленого підрозділу по контролю розрахунків, що знаходиться у підпорядкуванні керівництву підприємства	Великі та середні підприємства

Джерело: систематизовано автором на основі джерел [6; 9; 10]

Загалом можна зробити висновок, що у воєнних умовах захист системи розрахунків підприємства вимагає комплексного підходу, який включає технологічні та організаційні заходи, основна мета яких полягає в тому, щоб забезпечити безпеку та стабільність фінансових операцій, мінімізувати ризики, пов'язані з зовнішніми загрозами, та гарантувати безперервність грошових потоків суб'єкта господарювання навіть у найскладніших ситуаціях.

Висновки та пропозиції. Таким чином, приходимо до висновку, що в умовах воєнного стану внутрішній контроль розрахунків підприємств стає ключовим інструментом для забезпечення їхньої фінансової стабільності та безперебійної операційної діяльності. Воєнні дії призводять до суттєвих змін у зовнішньому середовищі, що зумовлює появу нових ризиків і викликів, зокрема, перебоїв у банківській системі, затримок поставчань, складнощів з дотриманням платіжної дисципліни. У таких умовах стає очевидною необхідність швидкої адаптації внутрішніх процедур контролю для забезпечення стійкості підприємства. Тому підприємства повинні розробляти та впроваджувати нові методи контролю, орієнтовані на зменшення впливу зовнішніх загроз. Особлива увага при цьому повинна бути приділена використанню сучасних технологій, що дозволяють здійснювати моніторинг фінансових операцій у реальному часі та швидко реагувати на порушення. Отже, адаптація внутрішніх процедур контролю розрахунків до нових умов господарювання є необхідною для підтримки фінансової безпеки підприємства, збереження ліквідності та забезпечення виконання фінансових зобов'язань у нестабільних умовах.

Джерела та література

1. Дзямучич М. І. Сутність електронних грошей в сучасній фінансовій системі. *Економічні науки. Серія «Облік та фінанси»*. 2010. №7(25). Ч4. С. 181–185.

2. Дзямулич М. І., Фадєєва І. Г., Шматковська Т. О. Промисловий інтернет речей та його застосування у бізнес-процесах. *Економічний форум*. 2021. №3. С. 54–59.
3. Дзямулич М. І., Шматковська Т. О., Борисюк О. В. Великі дані та їх роль у формуванні цифрової економіки. *Галицький економічний вісник*. 2021. Том 70. №3. С. 16–21.
4. Патута М., Шматковська Т. О. Особливості використання та реєстрації РРО та ПРРО в системі розвитку сучасних інформаційно-комунікаційних технологій. *Галицький економічний вісник*. №81(2). С. 58–70.
5. Чалюк Ю. О. Соціальні послуги в умовах соціалізації глобальної економіки: теорія та практика : монографія. Київ : КНЕУ, 2022. 320 с.
6. Чалюк Ю. О. «Warstate» і «Welfare state»: конфлікт чи синергія воєнної стратегії та соціальної безпеки України. *Сталий розвиток економіки*. 2024. №1(48). С. 309–320.
7. Чалюк Ю. О., Довганик Н. М. Соціальне партнерство України з ЄС у рамках євро регіонів і транскордонних кластерів. *Науковий вісник Полісся*. 2018. №4(16). С. 33–38.
8. Чиж Н. М., Дзямулич М. І., Потьомкіна О. В. Ефективність формування та використання ресурсів комерційних банків України. *Економічний форум*. 2017. №2. С. 337–343
9. Шматковська Т. О., Дзямулич М. І. Стратегічний управлінський облік в умовах цифрової економіки. *Галицький економічний вісник*. 2022. Том 74. №1. С. 61–67.
10. Шматковська Т. О., Дзямулич М. І. Цифровізація економіки та її трансформаційний вплив на розвиток стратегічного управлінського обліку. *Економічний форум*. 2022. №2. С. 95–100.

References

1. Dziamulych, M. I. (2010) Sutnist elektronnykh groshei v suchasni finansovii systemi [The essence of electronic money in the modern financial system]. *Ekonomichni nauky. Seria "Oblik ta finansy" – Economic sciences. "Accounting and finance" series*. Vol. 7(25). Part 4. Pp. 181–185 [in Ukrainian].
2. Dziamulych, M. I., Fadieieva, I. H., Shmatkovska, T. O. (2021) Promyslovyi internet rechei ta yoho zastosuvannya u biznes-protseсах [Industrial Internet of Things and its application in business processes]. *Ekonomichni forum – Economic forum*. Vol 3. Pp. 54–59 [in Ukrainian].
3. Dziamulych, M. I., Shmatkovska, T. O., & Borysiuk, O. V. (2021). Velyki dani ta yikh rol u formuvanni tsyfrovoy ekonomiky [Big data and its role in shaping the digital economy]. *Galytskyi ekonomichniy visnyk – Galician Economic Bulletin*. Vol. 70(3). Pp. 16–21 [in Ukrainian].
4. Patuta, M., & Shmatkovska, T. (2023). Osoblyvosti vykorystannia ta reiestratsii RRO ta PRRO v systemi rozvytku suchasnykh informatsiino-komunikatsiinykh tekhnolohii [Peculiarities of the use and registration of PRO and PRRO in the system of development of modern information and communication technologies]. *Galytskyi ekonomichniy visnyk – Galician Economic Bulletin*. Vol. 81(2). Pp. 58–70 [in Ukrainian].
5. Chaliuk, Yu. O. (2022). Sotsialni poslугy v umovakh sotsializatsii globalnoi ekonomiky: teoria ta praktyka [Social services in the conditions of socialization of the global economy: theory and practice]. Kyiv : KNEU, 320 p. [in Ukrainian].
6. Chaliuk, Yu. O. (2024). "Warstate" i "Welfare state": konflikt chy synerhiia voiennoi stratehii ta sotsialnoi bezpeky Ukrainy ["Warstate" and "Welfare state": conflict or synergy of military strategy and social security of Ukraine]. *Stalyi rozvytok ekonomiky – Sustainable economic development*. Vol. 1(48). Pp. 309–320 [in Ukrainian].
7. Chaliuk, Y. O., & Dovhanyk, N. M. (2019). Sotsialne partnerstvo Ukrainy z ES u ramkakh evroregioniv I transkordonnykh klasteriv [Social partnership of Ukraine with the EU within the european regions and cross-border clusters]. *Naukovyi visnyk Polissia – Scientific Bulletin of Polissia*, (4(16), 33–38 [in Ukrainian].
8. Chyzh, N. M., Dziamulych, M. I., & Potiomkina, O. V. (2017). Efektyvnist formuvannia ta vykorystannia resursiv komertsiiynykh bankiv Ukrainy [Effectiveness of formation and use of resources of commercial banks of Ukraine]. *Ekonomichniy Forum – Economic Forum*. Vol. 2. Pp. 337–343 [in Ukrainian].
9. Shmatkovska, T. O., & Dziamulych, M. I. (2022), Stratehichniy upravlinskyi oblik v umovakh tsyfrovoy ekonomiky [Strategic management accounting in the digital economy]. *Galytskyi ekonomichniy visnyk – Galician Economic Bulletin*. Vol. 74(1). Pp. 61–67 [in Ukrainian].
10. Shmatkovska, T. O., & Dziamulych, M. I. (2022). Tsyfrovizatsia ekonomiky ta ii transformatsiinyi vplyv na rozvytok strategichnogo upravlinskogo obliku [Digitalization of the economy and its transformative impact on the development of strategic management accounting]. *Ekonomichniy Forum – Economic forum*. Vol. 2. Pp. 95–100 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 25.09.2024 р.